

Dtp: Øvelser

Dtp

Indsæt tekster og billede	2
Spalter og billedplacering	4
Rubrik og mellemrubrik	6
Indstilling af typografier	7
To eller tre spalter?	8
Faktaboksen og tekst på rasterbaggrund	9
Fire spalter, flere billeder	11
Ændring af typografiindstillinger – tilpasning til fire spalter	12
Tilpasning af billeder	12
Andre øvelser	13
Skrifttypens udtryk	13
Opslag om Motionsdag	14

Indsæt tekster og billede

Datafiler: Lyn_og_torden.rtf, Lyn.jpg.

Inden vi kommer alt for langt, skal vi lige have et par typografiske betegnelser på plads. Når vi arbejder med layout, snakker vi "typografisk": En overskrift kaldes en rubrik, teksten er en brødtekst, forfatterangivelsen en byline. Se også illustrationen:

Inden vi arbejder med tekstlayout, skal vi have forberedt vores "råvarer". Teksten skal skrives og finpudses, billeder udvælges og bearbejdes. I dette eksempel har en elev skrevet en faglig tekst om lyn og torden og fundet og bearbejdet relevante billeder.

Nu skal der laves layout:

Lyn og torden

Af Marianne Kristensen, 7. a

Det er ikke mere end 1000 år siden vi troede på de gamle guder. Den stærkeste hed Thor, han var gud for tordenen. Når han kørte i sin vogn med to gædebokke foran smægede han sin hammer i luften, så det lynede og tordenede. I dag har vi en anden måde at forklare tordenen på.

Før et tordenvej bryd

der løser luften ham og og tordenen. Det er fordi den er varm og fugtig. Når luften er varm og fugtig kan blikbølgerne vokse sig meget høj. Der er kraftige vinde og ned i skyen og skyen bliver elektrisk. Til sidst får der kompenister gennem luften. Det er lyn.

Før det meste er der lyn inde i skyen og der kan også være lyn mellem forskellige skyer. Men nogle gange går der et lyn fra skyen og ned på jorden. Så siger vi at "lynet slår ned".

Hvis man er langt fra et tordenvej lyder tordenbrag som en rumlen. Det er fordi de andre giver ekko.

Hvis man er mere end 15 km. fra et tordenvej kan man ikke høre det. Men man kan godt se lynene. Lyn der er langt væk kaldes man "boom of". Dem ser man tit om sommeren.

Der er altid torden et eller andet sted i verden og man har regnet ud at over hele jorden lyder det ca. 100 gange i et sekund.

De lynkæder gøre lys til en lille by i en time eller gøre energi til et hus i to år. Men man kan desværre ikke nå at optage lynets energi og bruge den, fordi lynene bevæger sig så hurtigt.

Hvis lyset slår ned rammer det for det meste høje, spidse ting f.eks. skorstene, mastar og høje træer. Derfor er der på de fleste huse og skorstene en lynafleder. En lynafleder er lavet af tykke kobber eller jerntråde. Hvis lyset slår ned rammer det disse tråde og løber ned i jorden uden at gøre større skade.

Hvis det er tordenvej kan det være farligt at stå i et udkar eller træ. Det er bedst at være inde i et hus eller i en bil.

Lyn og torden over Langelø Stevnmølle

- Hent brødteksten (datafil: Lyn_og_torden.rtf) ind på siden og formatér teksten: skrifttype med seriffer, fx Times New Roman, 12 pkt. i størrelse
- Indsæt billedet (datafil: Lyn.jpg), fx som vist. Det er vigtigt at billedet får en vis størrelse. Man siger, at billede, overskrifter, "luft" m.m. mindst skal udgøre 1/3 af sidens areal.
- Flyt tekst og billede lidt ned på siden, så der kan blive plads til rubrik (overskrift) og byline (forfatterangivelse)
- Skriv rubrikken: "Lyn og torden" og formatér: Skrifttype uden seriffer, fx Arial, ca. 40 pkt. i størrelse.
- Byline placeres tættere på brødtekst end på overskrift – aldrig midt i: "Af Marianne Kristensen, hold 2"
 Formatering: Samme skrifttype som brødtekst, ca. to pkt. mindre og kursiv: "Af Marianne Kristensen, hold 2".
- Indsæt billedtekst under billedet. I eksemplet: "Lyn forekommer både inde i en tordensky, mellem skyer og mellem skyen og jorden.". Brug samme formatering som til byline.

Resultat: Vi har nu en rå opsætning af siden. Vores første forsøg. Vi har fået nogle "brikker" på bordet, som vi kan flytte rundt på siden og arbejde videre med. Og der er meget at arbejde videre med.

Vi kan lige finpudse opsætningen. Sørg for, at alle elementer "holder kant". I et layoutprogram kan du oprette hjælpelinjer, som kan hjælpe dig med dette arbejde.

- Rubrik og byline skal lodret flugte med første spaltenes kant
- Billedets overkant skal flugte med overkanten på brødteksten i første spalte og billedets højrekant tilpasses højre spalte
- Billedteksten placeres til venstre, så den begynder ved billedets lodrette, venstre kant.

Når elementerne holder kant, får vi et roligt og stramt layout – det modsatte virker rodet. Se ill.

Til slut strammes billedet op ved at give det en tynd sort ramme – en vigtig lille detalje, der gælder for alle billeder.

Lyn og torden

af Morten Bratton, 7. u

Det er ikke mere end 1000 år siden vi troede på de gamle guder. Den stærkeste led Thor, han var gud for tordenen. Når han løste i sin rogn med to gædebukke foran svingede han sin hammer i luften, så det bævede og tordenede. I dag har vi en anden måde at forklare tordenen på.

Før et tordenvejr bryder løs er luften varm og trykkløst. Det er fordi den er varm og fugtig. Når luften er varm og fugtig kan blombildningen vokse sig meget høj. Der er kraftige vinde op og ned inde i skyen og skyen bliver elektrisk. Til sidst rører der kompegæster gennem luften. Det er lyn.

For det meste er der lyn inde i skyen og der kan også være lyn mellem forskellige skyer. Men nogle gange går der et lyn fra skyen og ned på jorden. Så siger vi et "lynet slår ned".

Hvis man er langt fra et tordenvejr hører tordenbrag som en rum larm. Det er fordi de andre giver ekko.

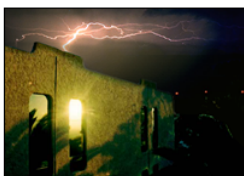
Hvis man er mere end 15 km. fra et tordenvejr kan man ikke høre det. Men man kan godt se lynene. Lyn der er langt væk kalder man "kommod". Dem ser man tit om sommeren.

Der er skidt torden et eller andet sted i verden og man har regnet ud at over hele jorden hører det ca. 100 gange i et sekund.

Et lyn kan give lys til en lille by i en time eller give energi til et hus i to år. Men man kan desværre ikke råd at optage lynets energi og bruge den, fordi lynene bevæger sig så hurtigt.

Hvis lynet slår ned, rammer det for det meste høje, spidse ting f.eks. skorsten, masten og høje træer. Derfor er der på de fleste huse og skorsten en lynafleder. En lynafleder er lavet af tykke kobber eller jern tråde. Hvis lynet slår ned rammer det disse tråde og løber ned i jorden uden at gøre større skade.

Hvis det er tordenvejr kan det være forlignende at stå i et træ. Det er bedst at være inde i et hus eller i en bil.

Lyn og torden over Lemby, Skotland

Spalter og billedplacering

Udgangspunktet er en opsætning som beskrevet i øvelse 1. Indtil videre er teksten meget massiv og svær at læse. Det ville bl.a. hjælpe at sætte teksten i spalter.

- Sæt teksten i to spalter.

Det er nu nødvendigt at revurdere billedets placering.

Billedet kan ikke stå halvvejs inde i den ene spalte.

Hvis billedet skal placeres inde i teksten, må det enten dække én eller begge spalters bredde. Ellers svækkes læsbarheden.

Tekstens læsbarhed påvirkes af flere ting: skrifttype, linjelængde, afstand mellem linjer (skydning), brug af raster og farver m.m. Først og fremmest er lange linjer svære at læse. Det er bl.a. svært for øjet at finde hen til begyndelsen af næste linje. En tommelfingerregel si-

ger, at ved en linielængde på mere end 65 enheder (alle bogstaver, tegn og ordmellemlinjer) får de fleste mennesker besvær med at læse teksten. Især hvis linjeafstanden er for lille.

Når det gælder linjeafstand, er det en god regel at lægge 3 pkt. til skriftens størrelse. Hvis du vælger en skriftstørrelse på fx 12 pkt., så bør linjeafstanden ideelt sættes til 15 pkt.

Hvis du har valgt meget smalle spalter, så kan du dog godt sætte linjeafstanden ned til fx 14 pkt.

Et billede i én spaltens bredde ville være for lille og kræve mere end ét billede til denne tekst. Det ville derimod være en mulighed at lade billedet have to spalters bredde – enten placeret i bunden eller lige under overskriften.

Alternativt kan billede og billedtekst placeret ved siden af hinanden som i eksemplet.

- Flyt billede og billedtekst til en ny placering.

Vær opmærksom på sidens balance. I første eksempel får siden slagside mod højre. Som regel kan venstre side "bære" mere. I det andet eksempel virker siden mere harmonisk.

Lyn og torden

Afleverings-Eksamen, 7. o

Det er ikke mere end 1000 år siden vi troede på de gamle guder. Den stærkeste hed Thor, han var gud for tordenen. Når han kørte i sin vogn med to ødebukske foran svægede hans sikhammer i luften, så det lynede og tordnede. I dag har vi en anden måde at forklare tordenen på.

Før et tordenvejr bryder løs er luften kummer og trykændt. Det er fordi den er varm og fugtig. Når luften er varm og fugtig kan blomkoldkuglerne vokse sig meget høje. Der er kraftige vinde op og ned inde i skyen og skyen bliver elektrisk. Til sidst farer der kæmpegøster gennem luften. Det er lyn.

For det meste er der lyn inde i skyen og der kan også være lyn mellem forskellige skyer. Men nogle gange går der et lyn fra skyen og ned på Jorden. Så siger vi at "lynet slår ned".

Hvis man er langt fra et tordenvejr lyder tordenbrag som en rumlen. Det er fordi de andre giver ekko.

Hvis man er mere end 15 km. fra et tordenvejr kan man ikke høre det. Men man kan godt se lydene. Lyn der er langt væk

kalder man "horndød". Dem, der mæntit om sommeren.

Der er altid torden et eller andet sted i verden og man har regnet ud at over hele Jorden lyder det ca. 100 gange i et sekund.

Et lyn kunne give lys til en lille by i en time eller give energi til et hus i to år. Men man kan desværre ikke nå at opfangne lysets energi og bruge den, fordi lyset bevæger sig så hurtigt.

Hvis lyset slår ned, rammer det for det meste høje, spidse ting f.eks. skorstenene, m. aster og høje træer. Derfor er der på de fleste huse og skorstenene en lynafleder. En lynafleder er lavet af tykke kobber eller jern tråde. Hvis lyset slår ned rammer det disse tråde og løber ned i jorden uden at gøre større skade.

Hvis det er tordenvejr kan det være farligt at stå i læ under et træ. Det er bedst at være inde i et hus eller i en bil.

Når det er torden vil der næsten altid komme kraftig regn eller hagl. Der kommer som regel også kraftige vindstød. Det kan ske under et tordenvejr at der

Lyn og torden

Afleverings-Eksamen, 7. o

Det er ikke mere end 1000 år siden vi troede på de gamle guder. Den stærkeste hed Thor, han var gud for tordenen. Når han kørte i sin vogn med to ødebukske foran svægede hans sikhammer i luften, så det lynede og tordnede. I dag har vi en anden måde at forklare tordenen på.

Før et tordenvejr bryder løs er luften kummer og trykændt. Det er fordi den er varm og fugtig. Når luften er varm og fugtig kan blomkoldkuglerne vokse sig meget høje. Der er kraftige vinde op og ned inde i skyen og skyen bliver elektrisk. Til sidst farer der kæmpegøster gennem luften. Det er lyn.

For det meste er der lyn inde i skyen og der kan også være lyn mellem forskellige skyer. Men nogle gange går der et lyn fra skyen og ned på Jorden. Så siger vi at "lynet slår ned".

Hvis man er langt fra et tordenvejr lyder tordenbrag som en rumlen. Det er fordi de andre giver ekko.

Hvis man er mere end 15 km. fra et tordenvejr kan man ikke høre det. Men man kan godt se lydene. Lyn der er langt væk

kalder man "horndød". Dem, der mæntit om sommeren.

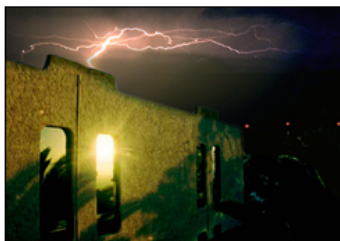
Der er altid torden et eller andet sted i verden og man har regnet ud at over hele Jorden lyder det ca. 100 gange i et sekund.

Et lyn kunne give lys til en lille by i en time eller give energi til et hus i to år. Men man kan desværre ikke nå at opfangne lysets energi og bruge den, fordi lyset bevæger sig så hurtigt.

Hvis lyset slår ned, rammer det for det meste høje, spidse ting f.eks. skorstenene, m. aster og høje træer. Derfor er der på de fleste huse og skorstenene en lynafleder. En lynafleder er lavet af tykke kobber eller jern tråde. Hvis lyset slår ned rammer det disse tråde og løber ned i jorden uden at gøre større skade.

Hvis det er tordenvejr kan det være farligt at stå i læ under et træ. Det er bedst at være inde i et hus eller i en bil.

Når det er torden vil der næsten altid komme kraftig regn eller hagl. Der kommer som regel også kraftige vindstød. Det kan ske under et tordenvejr at der

Lyn og torden over Lyngby Skovcenter

Lyn og torden over Lyngby Skovcenter

Rubrik og mellemrubrik

Udgangspunktet er en opsætning, som beskrevet i øvelse 2. Spalteteksten er stadig meget massiv og svær at få overblik over. Vi indsætter mellemrubrikker for at lette læsningen og for at få mere "luft" i teksten. Mellemrubrikken placeres, så den er tættere på den tekst, den hører til og som regel med venstrejustering. Rubrik og mellemrubrik afsluttes aldrig med punktum.

- Over det afsnit, der begynder med: "Før et tordenvejr ...", placeres en mellemrubrik: "Elektriske skyer". Formatering: Arial 11pkt., fed
- Over det afsnit, der begynder med: "Hvis lynet slår ned ...", placeres en mellemrubrik: "Når lynet slår ned". Samme formatering.

Rubrikken kan vi også arbejde videre med. Den kan for det første fylde mere. Den ideelle rubrik fylder samme bredde som teksten – her altså to spalters bredde. Det kan vi gøre ved at vælge en anden skriftstørrelse eller ved at omformulere rubrikken. For det andet virker rubrikken tynd og meget lidt markant. Det kan måske hjælpe at bruge en federe skrifttype:

- Udskift teksten "Lyn og torden" med "Torden og lynild"
- Vælg en skrifttype uden seriffer (fx Arial), vælg fed og find en størrelse, så teksten passer med to spalters bredde.

I stedet for en mellemrubrik kan man i nogle typer tekst vælge at bruge en uncial.

- Slet mellemrubrikkerne og indsæt i stedet et linjeskift
- Formatér første bogstav som en uncial med to linjers højde.

Uncialen virker meget dekorativ, men fortæller til gengæld meget lidt om indholdet på siden. En god mellemrubrik er således en bedre indgang til teksten og til større inspiration for læseren.

Hvis lynet slår ned, rammer det for det meste høje, spidse ting f.eks. skorstene, master og høje træer. Derfor er der på de fleste huse og skorstene en lynafleder. En lynafleder er lavet af tyk-

Torden og lynild

af Astrid Marie Brønnum, 7. a

Det er ikke mere end 1000 år siden vi troede på de gamle guder. Den stærkeste hed Thor, han var gud for tordenen. Når han kørte i sin vogn ed to gødebukke foransvingede han sin hammer i luften, så det lynede og tordnede. I dag har vi en anden måde at forklare tordenen på.

Elektriske skyer

For et tordenvejr bryder løs er luften varm og trykkløst. Det er fordi den er varm og fugtig. Når luften er varm og fugtig kan bløddråbølger vokse sig meget høje. Der er kraftige vinde op og ned i skyen og skyen bliver elektrisk. Til sidst farer der kæmpegøster gennem luften. Det er lyn.

For det meste er der lyn inde i skyen og der kan også være lyn mellem forskellige skyer. Men nogle gange går der et lyn fra skyen og ned på jorden. Så siger vi at "lynet slår ned".

Hvis man er langt fra et tordenvejr lyder tordenbrag som en rumlen. Det er fordi de andre giver ekko.

Hvis man er mere end 15 km. fra et tordenvejr kan man ikke høre det. Men man

kan godt se lynene. Lyn der er langt væk kalder man "kornmod". Den ser man tit om sommeren.

Der er altid torden eller andet sted i verden og man har regnet ud at over hele jorden lyner det ca. 100 gange i et sekund.

Et lyn kunne gøre bystilen lille by i en time eller gøre energi til et hus i to år. Men man kan desværre ikke nå at opfangne lynets energi og bruge den, fordi lynene bevæger sig så hurtigt.

Når lynet slår ned

Hvis lynet slår ned, rammer det for det meste høje, spidse ting f.eks. skorstene, mæster og høje træer. Derfor er der på de fleste huse og skorstene en lynafleder.

En lynafleder er lavet af tykke kobber eller jern tråde. Hvis lynet slår ned rammer det disse tråde og løber ned i jorden uden at gøre større skade.

Hvis det er tordenvejr kan det være farligt at stå i læ under et træ. Det er bedst at være inde i et hus eller i en bil.

Når det er torden vil der næsten altid komme kraftig regn eller hagl. Der kom-

Lyn og skyer over Lyngby Sønder

Torden og lynild

af Astrid Marie Brønnum, 7. a

Det er ikke mere end 1000 år siden vi troede på de gamle guder. Den stærkeste hed Thor, han var gud for tordenen. Når han kørte i sin vogn ed to gødebukke foransvingede han sin hammer i luften, så det lynede og tordnede. I dag har vi en anden måde at forklare tordenen på.

For et tordenvejr bryder løs er luften varm og trykkløst. Det er fordi den er varm og fugtig. Når luften er varm og fugtig kan bløddråbølger vokse sig meget høje. Der er kraftige vinde op og ned i skyen og skyen bliver elektrisk. Til sidst farer der kæmpegøster gennem luften. Det er lyn.

For det meste er der lyn inde i skyen og der kan også være lyn mellem forskellige skyer. Men nogle gange går der et lyn fra skyen og ned på jorden. Så siger vi at "lynet slår ned".

Hvis man er langt fra et tordenvejr lyder tordenbrag som en rumlen. Det er fordi de andre giver ekko.

Hvis man er mere end 15 km. fra et tordenvejr kan man ikke høre det. Men man kan godt se lynene. Lyn der er langt væk

kalder man "kornmod". Den ser man tit om sommeren.

Der er altid torden eller andet sted i verden og man har regnet ud at over hele jorden lyner det ca. 100 gange i et sekund.

Et lyn kunne gøre bystilen lille by i en time eller gøre energi til et hus i to år. Men man kan desværre ikke nå at opfangne lynets energi og bruge den, fordi lynene bevæger sig så hurtigt.

Hvis lynet slår ned, rammer det for det meste høje, spidse ting f.eks. skorstene, mæster og høje træer. Derfor er der på de fleste huse og skorstene en lynafleder. En lynafleder er lavet af tykke kobber eller jern tråde. Hvis lynet slår ned rammer det disse tråde og løber ned i jorden uden at gøre større skade.

Hvis det er tordenvejr kan det være farligt at stå i læ under et træ. Det er bedst at være inde i et hus eller i en bil.

Når det er torden vil der næsten altid komme kraftig regn eller hagl. Der kommer som regel også kraftige vindstød. Det kan ske under et tordenvejr at der

Lyn og skyer over Lyngby Sønder

Indstilling af typografier

Udgangspunktet er en opsætning, som beskrevet i øvelse 3.

Som nævnt er det noget af et puslespil at lave layout. Vi opererer med mange brikker, som flyttes rundt, og vi ændrer konstant de enkelte dele for at finde frem til den bedste helhed.

Et tydeligt og ensartet valg af skrifttyper hører med til et godt layout. En tommelfingerregel siger fx, at der højst bruges tre forskellige skrifttyper i en publikation.

Det er en stor fordel at arbejde med en fast formatering af de forskellige teksttyper vi arbejder med: brødtekst, mellemrubrik, billedtekst osv. På den måde kan vi på en gang ændre formatering for fx alle billedtekster i vores publikation og sikre, at den får et ensartet præg. Disse typografier kan man oprette eller indstille, inden man går i gang.

Opret eller foretag en redigering af typografier, således at du råder over følgende:

- Rubrik: Arial 40 pkt., fed, venstrejusteret
- Underrubrik: Arial 12 pkt., kursiv, venstrejusteret
- Mellemrubrik: Arial 11 pkt., fed, venstrejusteret, afsnit: mellemrum før 9 pkt., efter 6 pkt.
- Brødtekst: Times New Roman 12 pkt., normal, venstrejusteret

- Billedtekst: Times New Roman, 10 pkt., kursiv, venstrejusteret.
- Byline: Times New Roman, 10 pkt., kursiv, venstrejusteret.

Herefter kan vi let eksperimentere med andre indstillinger. Vi kunne fx overveje at lade brødteksten have fast bagkant.

- Rediger typografien for brødtekst, således at du vælger lige margener i stedet for venstrejustering.

En spalte med løs bagkant er normalt den letteste at læse. En spalte med fast bagkant kan derimod være med til at give en stor side (fx A3) et roligt og harmonisk udseende. I avisspalter har spalteteksten som regel fast bagkant.

Man skal dog passe på, at der ikke opstår "floder" – for mange tomme pladser – i spalten. Det problem kan evt. løses ved at gå ned i skriftstørrelse.

To eller tre spalter?

Udgangspunktet er en opsætning som beskrevet i øvelse 4.

To spalter giver god læsbarhed, men få valgmuligheder, når der gælder placering af billeder og lignende. Man må enten vælge billeder i en spaltes bredde eller placere billeder i to spalters bredde øverst eller nederst. Et tospalters billede placeret midt i de to spalter bryder læseretningen. Læseren bliver i tvivl om hvor han skal læse videre når han kommer til billedkanten. Skal han fortsætte under billedet eller øverst i næste spalte?

Derfor vælger vi nu at undersøge mulighederne i tre spalter.

- Sæt brødteksten i tre spalter

Vi har nu mange flere muligheder for placering af billeder og illustrationer. Billedet kan have en, to eller tre spalters bredde, eller vi kan arbejde med tre billeder i forskellig størrelse. Stadig gælder det, at kun enspaltede billeder kan placeres midt i brødteksten.

Torden og lynild

af Adnanme.Erasmusen, 7. a

Det er ikke mere end 1000 år siden vi troede på de gamle guder. Den stærkeste hed Thor, han var gud for tordenen. Når han hørte i sin vogn med to gedebukke foran svinge de ham sin hammer i luften, så det lynede og tordede. I dag har vi en anden måde at forklare tordenen på.

Elektriske skyer
For et tordenvejr bryder lys er luften kimmert og trykændt. Det er fordi den er varm og fugtig. Når luften er varm og fugtig kan bombeklyngerne vokse sig meget høje. Der er kraftige vind og opgved inde i skyen og skyen bliver elektrisk. Til sidst fører det kompeguder gennem luften. Det er lyn. For det meste er det lyn inde i skyen og der kan også være lyn mellem forskellige skyer. Men nogle gange går det lyn fra skyen og ned på jorden. Så siger vi at "lynet slår ned".
Hvis man er langt fra et tordenvejr lyder tordenbrøget som en rumlen. Det er fordi de andre giver ekko.
Hvis man er mere end 15 km. fra et tordenvejr kan man ikke høre det. Men man kan godt se lynene. Lyn er et meget væk blik

Lyn forkæmper både mellem skyer og mellem skyen og jorden.

der man 'korrmod'. Dem ser man tit om sommeren. Der er altid torden et eller andet sted i verden og man har regnet ud at over hele Jorden lyner det ca. 100 gange i et sekund. Et lyn kan give lystil en lille by i en time eller give energi til et hus i to år. Men man kan de svære ikke nå at opfange lynets energi og bruge den, fordi lynene bevæger sig så hurtigt.

Når lyset slår ned
Hvis lyset slår ned, rammer det for det meste høje, spidse ting f.eks. skorstene, mastar og høje træer. Derfor er der på de fleste høje og skorstene en lynafleder. En lynafleder er lavet af tykke kobber eller jern tråde. Hvis lyset slår ned rammer det disse

tråde og løber ned i jorden uden at gøre større skade. Hvis det er tordenvejr kan det være farligt at stå i le under et træ. Det er bedst at være inde i et hus eller i en bil.

Når det er torden vil der næsten altid komme kraftigere gule eller høgt. Der kommer som regel også kraftige vindstøt. Det kan ske under et tordenvejr at der falder 70m ilmmeter på et kvarter. Det er næsten ligeså meget som der falder i hele august. I Danmark tordner det ca. 10 dage om året. Nogle steder i det tropiske Afrika er der tordenvejr med kraftig regn mere end 100 dage om året.

Torden og lynild

af Adnanme.Erasmusen, 7. a

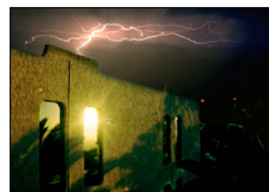
Det er ikke mere end 1000 år siden vi troede på de gamle guder. Den stærkeste hed Thor, han var gud for tordenen. Når han hørte i sin vogn med to gedebukke foran svinge de ham sin hammer i luften, så det lynede og tordede. I dag har vi en anden måde at forklare tordenen på.

Elektriske skyer
For et tordenvejr bryder lys er luften kimmert og trykændt. Det er fordi den er varm og fugtig. Når luften er varm og fugtig kan bombeklyngerne vokse sig meget høje. Der er kraftige vind og opgved inde i skyen og skyen bliver elektrisk. Til sidst fører det kompeguder gennem luften. Det er lyn. For det meste er det lyn inde i skyen og der kan også være lyn mellem for-

skellige skyer. Men nogle gange går det lyn fra skyen og ned på jorden. Så siger vi at "lynet slår ned".
Hvis man er langt fra et tordenvejr lyder tordenbrøget som en rumlen. Det er fordi de andre giver ekko.
Hvis man er mere end 15 km. fra et tordenvejr kan man ikke høre det. Men man kan godt se lynene. Lyn er et meget væk blik der man 'korrmod'. Dem ser man tit om sommeren. Der er altid torden et eller andet sted i verden og man har regnet ud at over hele Jorden lyner det ca. 100 gange i et sekund. Et lyn kan give lystil en lille by i en time eller give energi til et hus i to år. Men man kan de svære ikke nå at opfange lynets energi og bruge den, fordi

lynene bevæger sig så hurtigt.

Når lyset slår ned
Hvis lyset slår ned, rammer det for det meste høje, spidse ting f.eks. skorstene, mastar og høje træer. Derfor er der på de fleste høje og skorstene en lynafleder. En lynafleder er lavet af tykke kobber eller jern tråde. Hvis lyset slår ned rammer det disse tråde og løber ned i jorden uden at gøre større skade. Hvis det er tordenvejr kan det være farligt at stå i le under et træ. Det er bedst at være inde i et hus eller i en bil.
Når det er torden vil der næsten altid komme kraftigere gule eller høgt. Der kommer som regel også kraftige vindstøt. Det kan ske under et tordenvejr at der falder 70m ilmmeter

Lyn forkæmper både mellem skyer og mellem skyen og jorden.

Faktaboksen og tekst på rasterbaggrund

Datafil: Lyn_og_torden.rtf

Udgangspunktet for denne øvelse er en opsætning som skitseret i øvelse 5: Tre spalter med billedet placeret nederst (se ill.).

Ofte er det godt at dele en længere tekst op i flere dele. En lang artikel kan deles i to eller en del af teksten kan placeres i en faktaboks. Begge løsninger giver samtidigt læseren flere indgange til siden eller opslaget.

- Opret en tom tekstboks eller ramme, fx øverst i højre spalte
- Kopiér teksten fra Datafil: Lyn_og_torden.rtf til rammen.

For at give faktaboksen en grafisk virkning på siden, vil vi fylde lidt farve i boksen. Dette gør vi med fare for at svække tekstens læsbarhed, fordi kontrasten mellem baggrund og tekst nedsættes. Som tommelfingerregel gælder, at der aldrig bruges en raster over 20% sort, og at en skrifttype uden seriffer står tydeligere på en farvet baggrund.

- Fyld 10-15% sort i rammen
- Formatér teksten: Arial 9 pkt., normal, venstrejusteret
- Placer faktaboksen enten øverst i midterste spalte eller øverst i spalten til højre. Hold øje med sidens balance!

Hvis faktaboksen placeres i midterste spalte, kan det synes, som om siden kommer en anelse ud af balance. Det kan der rettes op på ved at udvide billedteksten. Herved udvides den "fod" siden står på!

Torden og lynild

Offitidname:Erstionen, 2 a

Det er ikke mere end 1000 år siden vi troede på de gamle guder. Den stærkeste hed Thor, han var gud for tordenen. Når han hørte i sin vogn med to gedebukke foran, svingede han skulhammer i luften, så det lynede og tordnede. I dag har vi en anden måde at forklare tordenen på.

Elektriske skyer For et tordenvejr bryder løs er luften lummert og trykkende. Det er fordi den er varm og fugtig. Når luften er varm og fugtig kan blombålklyemne vokse sig meget høje. Der er kraftige vinde op og ned inde i skyen og skyen bliver elektrisk. Til sidst farer der kæmpegøster gennem luften. Det er lyn. For det meste er det lyn inde i skyen og der kan også være lyn mellem for-

Faktaboks b
I det til venstre kan man se, hvordan et tordenvejr udvikler sig. Når man ser et tordenvejr, er det fordi der er en masse vand i luften, som bliver varmt og fugtig. Når luften er varm og fugtig, kan vandmolekylerne vokse sig meget høje. Det er derfor, at der er kraftige vinde op og ned inde i skyen, og det kan give anledning til torden og lyn.

skellige skyer. Men nogle gange går der et lyn fra skyen og ned på jorden. Så siger vi at "lynet slår ned". Hvis man er langt fra et tordenvejr lyder tordenbragtet som en rumlen. Det er fordi de andre giver elektricitet. Hvis man er mere end 15 km. fra et tordenvejr kan man ikke høre det. Men man kan godt se lyne. Lyn der er langt væk kaldes man "kommof". Dem ser man tit om sommeren. Der er altid torden et eller andet sted i verden og

man har regnet ud at over hele Jorden lynes det ca. 100 gange i et sekund. Et lyn kunne give lys til en lille by i en time eller give energi til et hus i to år. Men man kan de svære ikke nå at opfangne lysets energi og bruge den, fordi lyne bevæger sig så hurtigt.

Når lynet slår ned Hvis lynet slår ned, rammer det for det meste høje, spidse ting f.eks. skorstene, master og høje træer. Derfor er der på de fleste huse og skorstene en lynafleder. Et lynafleder er lavet af tykke kobber eller jerntråde. Hvis lynet slår ned rammer det disse tråde og løber ned i jorden uden at gøre større skade. Hvis det er tordenvejr kan det være farligt at stå i læ under et træ. Det er bedst at være inde i et hus eller i

Lyn forkommer oftest mellem skyer og mellem skyen og jorden. Når en skyvædder kobber sig jorden slår i det fugtige og varme sig meget højt. Det skaber kraftigt elektricitet i skyen og skyen bliver "elektrisk".

Torden og lynild

Offitidname:Erstionen, 2 a

Det er ikke mere end 1000 år siden vi troede på de gamle guder. Den stærkeste hed Thor, han var gud for tordenen. Når han hørte i sin vogn med to gedebukke foran, svingede han skulhammer i luften, så det lynede og tordnede. I dag har vi en anden måde at forklare tordenen på.

Elektriske skyer For et tordenvejr bryder løs er luften lummert og trykkende. Det er fordi den er varm og fugtig. Når luften er varm og fugtig kan blombålklyemne vokse sig meget høje. Der er kraftige vinde op og ned inde i skyen og skyen bliver elektrisk. Til sidst farer der kæmpegøster gennem luften. Det er lyn. For det meste er det lyn inde i skyen og der kan også være lyn mellem for-

skellige skyer. Men nogle gange går der et lyn fra skyen og ned på jorden. Så siger vi at "lynet slår ned". Hvis man er langt fra et tordenvejr lyder tordenbragtet som en rumlen. Det er fordi de andre giver elektricitet. Hvis man er mere end 15 km. fra et tordenvejr kan man ikke høre det. Men man kan godt se lyne. Lyn der er langt væk kaldes man "kommof". Dem ser man tit om sommeren. Der er altid torden et eller andet sted i verden og man har regnet ud at over hele Jorden lynes det ca. 100 gange i et sekund. Et lyn kunne give lys til en lille by i en time eller give energi til et hus i to år. Men man kan de svære ikke nå at opfangne lysets energi og bruge den, fordi

lyne bevæger sig så hurtigt. Når lynet slår ned Hvis lynet slår ned, rammer det for det meste høje, spidse ting f.eks. skorstene, master og høje træer. Derfor er der på de fleste huse og skorstene en lynafleder. Et lynafleder er lavet af tykke kobber eller jerntråde. Hvis lynet slår ned rammer det disse tråde og løber ned i jorden uden at gøre større skade. Hvis det er tordenvejr kan det være farligt at stå i læ

Faktaboks c
I det til venstre kan man se, hvordan et tordenvejr udvikler sig. Når man ser et tordenvejr, er det fordi der er en masse vand i luften, som bliver varmt og fugtig. Når luften er varm og fugtig, kan vandmolekylerne vokse sig meget høje. Det er derfor, at der er kraftige vinde op og ned inde i skyen, og det kan give anledning til torden og lyn.

lyne bevæger sig så hurtigt. Når lynet slår ned Hvis lynet slår ned, rammer det for det meste høje, spidse ting f.eks. skorstene, master og høje træer. Derfor er der på de fleste huse og skorstene en lynafleder. Et lynafleder er lavet af tykke kobber eller jerntråde. Hvis lynet slår ned rammer det disse tråde og løber ned i jorden uden at gøre større skade. Hvis det er tordenvejr kan det være farligt at stå i læ

Lyn forkommer oftest mellem skyer og mellem skyen og jorden.

Fire spalter, flere billeder

Datafil: Lyn2.jpg

Udgangspunktet for denne øvelse er en opsætning som skitseret i øvelse 6.

Jo flere spalter, desto flere muligheder for at placere billeder, faktabokse m.m. Vi får altså mulighed for at skabe flere indgange for læsning af siden. Vi vil nu afprøve muligheden for fire spalter, som må regnes som det maksimale antal spalter på en A4-side:

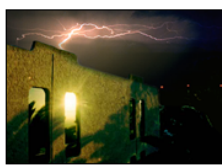
Torden og lynild

af Mikkel Rasmussen, 7. a

Det er ikke mere end 1000 år siden vi troede på de gamle guder. Den stærkeste hed Thor, han var gud for tordenen. Når han hørte i sin vogn med to gødebukke foran svangde han sin hammer i luften, så det lynede og tordnede. I dag har vi en anden måde at forklare tordenen på.

Elektriske skyer der kan også være lyn. For et tordenvejr bryder lys er luften kuller og trykkløst. Det er fordi den er varm og fugtig. Når luften er varm og fugtig kan blombokkyskyerne vokse sig meget høje. Der er kraftige vinde op og ned inde i skyen og skyen bliver elektrisk. Til sidst forer der kæmpesust gennem luften. Det er lyn.

For det meste er der lyn inde i skyen og

Lyn, forkommer oftest inde i en torden sky, mellem skyer og mellem skyen og jorden.

der kan også være lyn mellem forskellige skyer. Men nogle gange går der et lyn fra skyen og ned på jorden. Så siger vi at "lynet skir ned".

Hvis man er langt fra et tordenvej lyder tordenbrag som en rumlen. Det er fordi de andre giver ekko. Hvis man er mere end 15 km. fra et tordenvej kan man ikke høre det. Men man kan godt se lynene. Lyn der er langt væk kaldes i Danmark "boom øf". Dem ser man tit om sommeren.

Lyn er meget farligt. Det er altid torden et eller andet sted i verden og man har regnet ud at over hele Jorden bryder det

kan det være farligt at stå i læ under et træ. Det er bedst at være inde i et hus eller i en bil.

Når det er torden vil dernæst altid komme kraftig regn eller hagl. Der kommer som regel også kraftige vindstød. Det kan ske under et tordenvejr at der falder 70 millimeter på et kvarter. Det er næsten ligeså meget som der falder i hele august.

ca.100 gange i et sekund.

Et lyn kunne give lys til en lille by i en time eller give energi til et hus i to år. Men man kan desværre ikke nå at opfangne lynets energi og bruge den, fordi lynene berrager sig selv hurtigt.

Når lyset skir ned er det lynet selv ned, rammer det for det meste høje, spidde ting f.eks. skorstene, masten og høje træer.

Derfor er der på de fleste huse og skorstene en lynafleder. En lynafleder er lavet af tykke kobber eller jern tråde. Hvis lyset skir ned rammer det disse tråde og løber ned i jorden uden at gøre større skade. Hvis det er tordenvej

Lynene er de kraftigste i Danmark siden 1973

I Danmark tordner det ca. 10 dage om året. Nogle steder i det tropiske Afrika er der tordenvej med kraftig regn mere end 100 dage om året.

- Ombyd teksten til fire spalter.

Billeder, billedtekst og faktaboks skal nu tilpasses til de nye spaltebredder, så de "holder kant" med spalterne.

- Billedet placeres tæt på overskriften i de to midterste spalter (se ill.)
- Placer billedtekst – "hold kant"
- Placer og tilpas faktaboks, fx i nederste venstre hjørne.

Denne placering giver plads til endnu et billede, idet siden lige nu er lidt ude af balance.

- Hent billedet: Lyn2.jpg og placer det i højre spalte med billedtekst, fx: "Lynene var de kraftigste i Danmark siden 1973". Hold kant, dvs. sørg for at billedet passer med spaltebredden. Husk ramme om billedet.

Artiklen mangler desuden en underrubrik – endnu en indgang. Teksten er: "Et lyn kunne give lys til en lille by

i en time eller give energi til et hus i to år. Men man kan desværre ikke fange lynets energi". Underrubrikken kan fx placeres under overskriften eller i første spalte inden brødteksten begynder.

- Vælg placering og skriv teksten her
- Formatér teksten ved at vælge typografien: Underrubrik.

Herved er vi lige ved at "forbryde os" mod en af de klassiske layoutregler: Placer aldrig dine illustrationer (udelukkende) i sidens hjørner. I eksemplet er det formildende, at det store billede ikke direkte er placeret i hjørnet, men inde på siden under overskriften.

Vi har nu en færdig opsat side med fire spalter. Vi har en rimelig kontrast på siden med det store billede som blikfang, en markant og dækkende overskrift i fire spalter og en interessant faktaboks, og elementerne er placeret, så der er balance på siden.

Ændring af typografiindstillinger – tilpasning til fire spalter

Men med fire spalter er vores brødtekst blevet en anelse for stor. Brødteksten er kommet til at virke firkantet og klodset. Vi kan selvfølgelig vælge en anden skrifttype til vores brødtekst; men en enklere løsning er at ændre skriftstørrelsen. Det kan vi nemt gøre ved at redigere vores typografiindstillinger.

- Rediger typografiindstilling for brødtekst – til brødtekst 10 pkt.
- Rediger typografiindstilling for billedtekst – til størrelse 9
- Rediger typografiindstilling for mellemrubrik – til størrelse 10
- Rediger typografiindstilling for underrubrik – til størrelse 10 (eller 11).

Tilpasning af billeder

Brødteksten fylder nu mindre, og forholdet mellem den og billeder m.m. må tilpasses. I virkeligheden var det første billede, vi placerede, også for lille. Vi fik for lidt kontrast på siden, og billedet fungerede derfor heller ikke som blikfang.

Vi vælger derfor først og fremmest at få et stort billede på siden. Så stort, at det træder markant frem i forhold til tekst og øvrige elementer. Hvis du synes, det andet billede så ikke kan være på siden, kan vi i stedet gøre faktaboksen større – og mere interessant – ved at flytte billedet ind i boksen (se ill.). Til gengæld må vi så fjerne rasteren i boksen.

For at bryde den lange spalte i højre side kan du tilføje en ny mellemrubrik.

- Forstør billedet til tre spalter og placer det under overskriften (se ill.)

Eksempler:

Opslag om Motionsdag

Datafiler: Ben1.tif, Ben2.tif, Ben3.tif, Hjerte1.tif

Du skal slå på tromme for Motionsdagen. Alle klasser skal have et opslag om dagen. Opslaget skal laves i A4-format og kan evt. senere kopieres i A3.

Du kan evt. bruge følgende tekster:

1. Motionsdag 2002
2. Arr. Hjerteforeningen og Dansk Skoleidræt
3. Dagens program ser således ud:

Kl. 10.15	Fælles opvarmning
Kl. 10.30	Startskud for samtlige aktiviteter
Kl. 12.30	Afslutning
Kl. 12.40	Efterårsferie

I tilfælde af regnvejr bliver der almindelig undervisning fra 8.00 til 12.40.

Husk madpakken og fornuftig påklædning.

Lad dig i øvrigt inspirere af det medfølgende billedmateriale eller find dine egne illustrationer.

Følgende slagplan kan være en hjælp:

- Inden du begynder på layoutet, kan det være en god idé at tegne en skitse til opslaget. Hvad er budskabet – hvad er det, opslaget skal gøre opmærksom på?
- Vælg dine skrifttyper med omhu. Vær opmærksom på, at netop til et opslag kan de mere specielle skrifttyper måske være det rigtige valg. Vælg få forskellige skrifttyper
- Brug kontraster – især i størrelse og form. Væk opmærksomhed!

Når du har lavet en skitse, kan du tage hul på arbejdet ved skærmen. Hvis tekst og billede (tegning) skal pla-

eres tæt på eller over hinanden, kan du få brug for at redigere billedets ombrydningspunkter (se ill. her og tastevejledning):

